

ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОГО МЕДИЧНОГО ВНЗ З ПОЗИЦІЙ ЕТНОПЕДАГОГІКИ

Крушинська Тетяна Юріївна

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри мікробіології, вірусології, імунології та епідеміології

Шарун Алеся Віталіївна,

кандидат медичних наук

доцент кафедри мікробіології, вірусології, імунології та епідеміології

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» (м. Дніпро)

Для українських медичних вишів характерна стійка тенденція до зростання числа іноземних студентів. Більшість з них це громадяни країн Близького Сходу, північної та екваторіальної Африки, Індії та Китаю; чимала кількість бажаючих навчатися приїжджає з пострадянських республік Середньої Азії. В результаті виникає полікультурне середовище, яке висуває особливі вимоги до організації навчального процесу. Сам факт попиту на освітні послуги підтверджує, що якість підготовки іноземних лікарів, стоматологів та фармацевтів в Україні в цілому задовольняє установи охорони здоров'я інших держав. Однак, успішність навчання іноземних студентів значно нижча, ніж у вітчизняних, при тому, що викладачам доводиться докладати набагато більше зусиль. Ця педагогічна проблема значною мірою обумовлена розбіжностями у менталітеті, притаманному різним етносам та відноситься до сфери етнопедагогіки.

Метою дослідження було оцінити можливості етнопедагогіки у забезпеченні підвищення якості навчання іноземних студентів у медичних ВНЗ України на основі вивчення досягнень етнопедагогіки у різних країнах, аналізу нормативної документації з організації навчально-виховного процесу та даних про успішність студентів, спостереження за різними проявами їх навчальної діяльності.

У США, де через імміграційні процеси полікультурність виступала значущим фактором у організації освіти, термін етнопедагогіка використовується з 60-х років минулого сторіччя. Там він означає діяльність з крос-культурного навчання дітей, що мають різноманітне культурне підґрунтя, взаємне пристосування двох чи більше культурних систем або їхніх елементів. Таке узгодження включає когнітивну, психоемоційну, комунікативну та етичну сфери, стосується методів навчання, структури навчальних планів та змісту навчальних дисциплін [10, с. 27]. На етнопедагогіку покладається функція інтеграції представників різних народів у наявну систему відносин освітнього, а потім і соціального середовища. Притому, що задача повної асиміляції, або нівелювання етнічних особливостей не ставиться.

У багатонаціональній Російській Федерації етнопедагогіка розвиває ідеї видатних педагогів минулого, вона зосереджена в основному на морально-етичних аспектах, толерантності та поваги до інших етносів, ролі народних традицій у вихованні. Виховання розглядається як основна функція етноспільноти: відтворення, розвиток і передача новим поколінням фактів, способів, ідей творчого вияву спільноти, культурно-історичного досвіду народу [9, с. 71]. Особливого розвитку етнопедагогічні ідеї досягли у національних автономіях та стосовно національних меншин [11], бо як соціальна категорія, виховання здійснюється в народі і самим народом, із зникненням народу зникає і народне виховання; тому народ оберігає себе від асиміляції. Спостерігається значне зближення понять етнопедагогіки та народної педагогіки [1, с. 52]. Етнопедагогічна компетентність вважається необхідною для вчителів середньої школи, але для викладачів вишів це питання не розглядається.

Етнопедагогічна тематика зараз активно досліджується казахськими вченими. Викладачі казахських ВНЗ стали учасниками численних наукових та академічних програм міжнародної співпраці, як у межах СНД, так і на європейському рівні. Здобуття незалежності, створення власної держави, усвідомлення національної ідентичності та самовизначення на міжнародному просторі зумовило світоглядну роль етнопедагогіки у цій країні [12].

Для західноєвропейської вищої школи етнопедагогіка не вважається актуальним напрямком, попри значну кількість іноземних студентів. Ті, хто не здатен пристосуватися до полікультурного освітнього середовища та навчатися успішно, виштовхуються з цього середовища без жодних вагань. Українські виші більш зацікавлені у збереженні контингенту іноземних студентів, що підсилює увагу до інноваційних напрямків педагогіки вищої школи, в тому числі, і до етнопедагогіки.

У розумінні більшості українських фахівців етнопедагогіка – це система, що об'єднує природну самоорганізацію народу з координацією виховних зусиль, структурних і функціональних елементів цієї системи з метою самовідтворення, збереження і розвитку способу буття спільноти, цінностей етнокультури та передачі етнічних і загальнолюдських якостей новим поколінням [8, с. 36]. На сучасному етапі основні засади української етнопедагогіки сприяють вихованню патріотизму, демократизму та гуманізму, закладених в основі народної педагогіки, пошани до духовних надбань свого й інших народів, розвитку творчого педагогічного мислення, новаторським пошукам у галузі виховання [6]. З'явилась велика кількість публікацій, присвячених різноманітним проблемам етновідносин, етнополітики, полікультурності, міжетнічної взаємодії, етновиховання. В основному українська етнопедагогіка спрямована на виховання майбутніх громадян своєї держави [4, 5] і має такий самий вектор розвитку, як і в інших пострадянських країнах.

Для вирішення проблем, які повстали перед медичними ВНЗ України, більш перспективним виступає американський підхід до етнопедагогічних засад навчання. Тільки основною задачею тут виступає не інтеграція іноземців у суспільство нашої країни, а лише їх адаптація до умов навчання в українському виші, причому умови навчання також адаптуються до їх етнічних особливостей [7]. Вже зараз українські педагоги мають певні практичні досягнення з організації навчання іноземців. Запропоновані педагогічні технології, що допомагають подолати мовний бар'єр завдяки структуруванню та схематизації знань, доцільному використанню ілюстративних матеріалів та

мультимедійних засобів [2]. Зміст навчання іноземців актуалізується через увагу до їх регіональних проблем, наприклад, як поглиблене вивчення тропічних інфекцій. Досліджуються етнопсихологічні особливості навчання іноземців, хоча прикладні рекомендації тут поки що не сформульовані [3].

Для успішної конкуренції на міжнародному ринку освітніх послуг медичні ВНЗ України повинні забезпечувати високий рівень підготовки іноземних громадян. В свою чергу це залежить від адаптації іноземних студентів до умов життя та навчання у полікультурному середовищі. Адаптація відбувається у надзвичайно широкій сфері – від традицій харчування та гігієни до гендерних питань та професійної етики. За оцінками викладачів, зараз адаптаційний період триває не менше трьох років, тільки з четвертого курсу етнічне різноманіття студентів перестає суттєво впливати на навчальний процес. Зробити адаптацію більш швидкою та комфортною, як для студентів-іноземців, так і для викладачів, що працюють із ними, можливо через розвиток етнопедагогіки, використання її досягнень у вищій школі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Волков Г. Н. Этнопедагогика / Геннадий Никандрович Волков. - М.: Издательский центр «Академия», 1999. - 168 с.
2. Дубінін С. І. Деякі сучасні проблеми навчання студентів-іноземців у мультикультурному просторі / [С. І. Дубінін, В. О. Пілюгін, А. В. Ваценко та ін.] // Світ медицини та біології. – 2013. - № 2. - С.56-58
3. Заячківська А. Врахування етнопсихологічних особливостей арабських студентів у навчально-виховному процесі підготовчого відділення для іноземців / Анжеліка Заячківська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. - 2008. - Вип. 3. - С. 131–134.
4. Корж-Усенко Л. В. Козацька педагогіка: досвід, реалії, перспективи / Л. В. Корж-Усенко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. - № 4(38). - С. 237- 245.
5. Лобода Т. Етнопедагогіка як інструмент формування української національної ідентичності / Тетяна Лобода // Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2015.- Вип.4 (78) - С.198 - 217.

6. Паламарчук Л.Б. Етнопедагогіка — основа розвитку вітчизняної педагогіки / Л. Б. Паламарчук // 1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи: міжнар. наук. конф., 22.05.2014 р. : тези доп. — К., 2014. - С.185-188.

7. Рогатинська О., Дмитрів Д. Особливості адаптації студентів-іноземців у ВНЗ України / Олена Рогатинська, Дмитро Дмитрів // Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні: міжнар. наук.—метод. конф. 18 – 20 травня 2016 р. – Тернопіль, 2016. - С.199-203.

8. Українська етнопедагогіка: навч.-метод. посіб. / за ред. акад. В. Кононенка. — Івано-Франківськ: Плай, 2005. — 508 с.

9. Ушинський К. Д. Твори: у 6 т. / К. Д. Ушинський. — К.: Рад. шк., 1954. — Т. 1. — С. 70–109.

10. Burger H. G. Ethno-Pedagogy: A Manual in Cultural Sensitivity, with Techniques for Improving Cross-Cultural Teaching by Fitting Ethnic Patterns / Henry G. Burger - Bethesda, Maryland: ERIC Document Reproduction Service, 1968. - 318 p.

11. Guzaliya Zh. Fahrutdinova Ethno-Pedagogical Factor of Polycultural Training / Guzaliya Zh. Fahrutdinova // International Journal of Environmental & Science Education. – 2016. - № 11(6) – P. 1185 – 1193.

12. Kozhakhmetova K. Ethnic Pedagogy as an Integrative, Developing Branch of Pedagogy / Klara Kozhakhmetova, Baktiyar Ortayev, Sandygul Kaliyeva, Raikhan Utaliyeva, Gulzhiyan Jonissova // Mediterranean Journal of Social Sciences. – 2015.- Vol 6 - No B1 S1 – P. 612-619.